СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 133. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 10 червня 1933.

VOL. XLI. No. 133. Jersey City, N. J., Saturday, June 10, 1933. THREE CENTS.

ДАЛІ ШУКАЮТЬ ТИХ, ЩО ПЕРЕХОВУЮТЬ ЗОЛОТО

ВАШИНҐТОН. — Державна скарбниця повідомляє, що вже мають яких 10,000 осіб, запідозрілих у переховуванню золотих монет і банкнотів, платних у золоті.

Половина запідозрілих мешкає в Ню Йорку. Ґенеральний прокуратор заповідає, що імена запідозрілих будуть подані до публичного відома тоді, як будуть точні відомости щодо скількости переховуваних тими особами золотих грошей.

ШМЕЛІНҐ ПРОҐРАВ.

НЮ ЙОРК. — Понад 60,000 людей приглядалися в четвер в Єнкі Стадіюм кулачній боротьбі між бувшим чемпіоном, Німцем Шмелінґом, і Максом Бером, з походження Жидом. Назагал панувало переконання, що Німець побідить. Дехто побоювався жидівської демонстрації проти Шмелінґа. Публика була поділена на два табори й було велицезне напруження, коли Бер, цілком несподівано, повалив Шмелінґа в десятій рунді на землю. Шмелінґ, піднісшися, був безрадний і рефері здержав дальшу боротьбу, признаючи побідником Бера.

Тим разом признають, що рефері зробив добре, бо дальші удари Бера могли нанести Шмелінґови важке ушкодження тіла.

Кажуть, що Шмелінґ почував себе недобре вже в четвертій рунді, й то мабуть через надмірну спеку.

СИН РУЗВЕЛТА РОЗВОДИТЬСЯ.

РІНО (Невада). — Іліот Рузвелт, літ 22, другий з черги син президента й місис Рузвелт, прибув до стейту Невада, щоби тут поселитися на 6 тижнів і мати право дістати розвід.

Він одружився 16 січня 1932 р. з міс Елізабет Донер, літ 21, дочкою Вилієма Донера, відомого промисловця з Филаделфії.

Молода пара має 7-місячного сина. Їх весілля стягнуло коло 800 визначних осіб і було подією, про яку американські газети розписувалися дуже широко. Тепер виявилося, що пара була недібрана. Всі спроби матери Іліота, себто жінки президента, довести між подружеными до згоди, не дали бажаного успіху.

НЕ ОГЛЯДАЮТЬСЯ НА ЗОЛОТУ КЛЯВЗУЛЮ.

ВАШИНҐТОН. — Державна скарбниця видала нові бонди на суму $1,000,000,000. На тих бондах нема вже клявзулі, яка гарантувала з боку уряду, що бонди будуть сплачені на домагання у золоті. Без огляду на те зголосилися по закупно тих бондів так багато охочих, що щоби їх задоволити, треба би було видати державі пять разів більше бондів, ніж видано.

НЕБУВАЛА СПЕКА.

НЮ ЙОРК. — Панує така спека, якої не памятають від 30 і кілька років. Найбільше терплять ті, що хорують на серцеві недуги. Люди шукають охолоди в купанню, а це потягає за собою кождого дня кілька смертних випадків.

РАДЯТЬ ПО 14 ГОДИН.

ВАШИНҐТОН. — У сенаті радять підчас спеки і по 14 годин без перестанку, щоби ще цього тижня закінчити наради. Але людей чи це вдасться.

ЖИДАМ СТАНЕ ЛЕКШЕ В НІМЕЧЧИНІ.

НЮ ЙОРК.—Бернард Рідлєр, видавець німецького нюйорського часопису, відвідав Німеччину, приглянувся тамошним відносинам, мав интервю з Гітлєром, а тепер подає свої враження. Він твердить, що німецький нарід задоволений з Гітлера. І колиб тепер прийшло до голосування, то виборці заявилиб у 80% за владу Гітлера. Рідлєр каже, що Німці звикли слухати, а не політикувати. Німцям треба предложити готову політичну думку. І це зробив Гітлєр. Далі він говорить, що в Німеччині найважнішим питанням для Гітлєра є праця і хліб для безробітних. Тим пояснюється натиск на Жидів, бо безробітні думали забрати в той спосіб місця Жидів. Рідлєр певний, що жидівське питання буде в Німеччині незабаром полагоджене та буде положений конець переслідуванню Жидів, котрі і тепер можуть уже спокійно далі вести бизнеси.

РУЗВЕЛТ НАЗНАЧУЄ ДВОХ РЕПУБЛИКАНЦІВ ПОСЛАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт назначив послом до Туреччини Роберта Скінера, а Френсіза Ґвайта послом до Чехословаччини. Обидва брали вже участь у дипльоматичній службі й обидва належать до републиканської партії.

ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ НЕ ДАСТЬСЯ СЦЕНТРАЛІЗУВАТИ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Бенджемін Андерсон мол., економіст, твердить, що економічне життя є так скомпліковане й так розгалужене, що його неможливо кермувати з одного центра. Нема такої людської сили, такого великого розуму, що міг би схопити в цілості те життя, яке розвивається у великій мірі несвідомо.

ЗПОЧАТКУ ДЕРЖАВА, ПОТІМ КОНІ, НАРЕШТІ УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ.

Ще не вродило, а большевицька влада вже підготовлює пляни осінньої боротьби за збіжже. „Ізвєстія" з 23 травня подають портрет голови одного з колхозів на Дніпропетровщині, т. Алексеєнка, який у своїй доповіди оголосив такі перлини урядової програми: „Ми знаємо, що ніяких спроб обійти новий закон про здання хліба партія й уряд не стерпіть. Ніяких фондів не може бути створено в колхозі, поки цілком не буде виконано всі зобовязання щодо постачання збіжжа та звороту позички державі та поки не буде цілком вирівнано рахунки машиновотракторних станцій... З першого вимолоченого в липні збіжжа ми мусимо віддати в першу чергу 5% державі, по друге, забезпечити коней, а по третє, видати хлібом аванс колхозникам"... (!) Чи колхозники думають також так, як большевицький посіпака, це інше питання. До боротьби за збіжже готується не лише московський уряд, а й українське селянство. — (Укбюро, Женева).

ЗА ТРИЗУБ ПЕРЕД СУДОМ.

Недавно ставав перед окружним судом у Станиславові Осип Козоріс, шевський челядник із Богородчан, за те, що згідно з донесенням поліції „носив у цілях демонстраційних тризуб, знак партії, що намагається відірвати Галичину від Польщі". Старосто покаралойого на 15 зл. гривни, а бо 3 дні арешту. Суд зменшив йому кару до 1 дня абр 5 зл. гривни, добачуючи у ношенню тризуба нехіть і легковаження польської держави.

КРОВАВА СУПЕРЕЧКА ЗА 5 СОТИКІВ.

На вулиці Жовківській у Львові два молоді хлопці, Сікора і Вільман, знайшли пятисотикову монету і зчинили між собою суперечку, хто перший її завважив. Згодом суперечка перейшла в бійку, підчас якої Сікора витягнув ніж і пробив Вільмана так сильно в живіт, що виплили йому тельбухи. В безнадійному стані Вільмана відвезли до шпиталю, а молодого розбишаку, Сікору, арештували.

СУД ЗА ДЕФРАВДАЦІЮ.

Ще минулого року кремянецький суд розглядав справу Микити Дідовича з села Юськовець, і війта ґміни Лавівці, Поплавського, за дефравдацію державних грошей щось біля 90,000 зол. (нічого собі!), а війта крім того за підроблення документів. Ту суму дирекція залізниць мала виплатити селянам села Юськовець за їхні ґрунти, заняті під будову залізниці. Обох дефравдантів суд у Кремянці засудив по 3 роки вязниці і по 30,000 зол. кождого.

ПІДЧАС СНУ ВБИВ БРАТА.

Між братами Дмитром і Олександром Дмитруками в селі Любче, луцького пов., від довшого часу були суперечки на маєтковому тлі. Доходило часто до кривавих бійок. Аж вреші недавно, вночі, коли Олександер спав, Дмитро кинувся на нього і кількома ударами сокири в голову вбив Олександра.

ХОТІЛА ДОЗВОЛУ НА 6-МІСЯЧНЕ ПОДРУЖЕ.

„Я хочу дозволу на шість місячне подруже для своєї приятельки", сказала 12. травня одна жінка в міському уряді в Віндзор, Онт. „Моя приятелька хоче жити з одним паном шість місяців. Коли побачать, що годяться, то прийдуть по дозвіл на других шість місяців".

Їй пояснювано, що таких документів нікому не виставляється, одначе жінка взлостилася, що її дурять, бо вона має іншу приятельку в Гемилтоні, що має якраз такий дозвіл. Це несправедливо, що у Віндзорі не хочуть дати такого документу.

УБИВ БРАТА І ШВАҐРА.

Василь Баґрій, 25-літній фармер з околиці Витков, Саск., признався, що вбив свого брата „Елика" і шваґра Нестора Терещука, а їх тіла попалив. Баґрія арештовано після три-тижневого слідства, яке переповадила поліція по відкриттю останків людського тіла у спаленій купі соломи на фармі Михайла Свика. Баґрія арештовано 8 травня і він признався, що вбив свого брата, а опісля, що вбив також свого шваґра минулої осени.

Дня 11 травня відбулося прелімінарне переслухання Баґрія в Норт Бетлфорд. Баґрій попросив, щоби позволили йому говорити, й ломаною анґлійщиною зачав оповідати про свої вчинки. Свого брата убив 10 квітня, тому, що він не обходився добре зі своєю жінкою, називав її поганими словами, а часом бив. Жінка вбитого знала про його смерть. Вона знала також про вбиття Нестора Терещука. Терещук оженився з його сестрою, Анною Баґрій. Потім показалося, що він мав жінку в старім краю. Василь Баґрій сказав, що він постріляв Терещука, але лише зранив його. Тоді вони зачали битися, Василь вхопив у руки колодицю візка і бив його нею по голові, поки його не вбив. Опісля причепив трупа до коня, відтягнув дві милі і спалив на купі соломи. Подібне зробив і зі своїм братом. Він стрілив до брата й убив його. Пізніше в ночі вернувся, звязав ноги брата колючим дротом, відтягнув до стирти соломи і спалив. Тіло було так досконало спалене, що поліція не знайшла сліду куль.

Поліція каже, що Василь Баґрій жив кілька останніх місяців з жінкою свого брата.

РОДИННА ТРАҐЕДІЯ.

Родинна траґедія склалася на Клепарові під Львовом. 32-літний почтовий урядовець Йосиф Малиш підчас суперечки з жінкою вдарив її сокирою по голові. Опісля зголосився добровільно на поліції, заявляючи, що вбив жінку, яка була йому невірна. Тяжко ранену Малишову відставлено до головного шпиталю, де не мають надії вдержати її при житті.

НОВІ ПЕРЕКЛАДИ НА ЧЕСЬКУ МОВУ.

Як повідомляє „Український Тиждень" з Праги, пані Марія Захарченкова-Коденьова виготовила до друку переклад на чеську мову оповідання І. Франка „Як Юра Шикманюк брив Черемош" та „Соловецьку каторгу" — листи втікачів, під ред. Л. Чикаленка.

ВТОПИВСЯ, ПРОҐРАВШИ ПРОЦЕС.

Антін Найман, господар у Виспі, пов. Рогатин, не міг пережити того, що проґрав маєтковий процес і мав заплатити 165 дол. противній стороні. Він кинувся в ріку Свирж і втопився.

„КОХАНА СЕСТРИЧКА".

В селі Моквині, костопільського пов., місяць тому вбито стрілом з револьвера заможного господаря, Гната Максимюка. Довший час справців злочину не могли викрити. Аж недавно завдяки випадковим обставинам виявлено, що рідна сестра вбитого, Параска, бажаючи заволодіти майном брата, підмовила якогось чоловіка без постійного місця замешкання, котрому заплатила 300 зол., і той стрілом з револьвера поклав Максимюка трупом. Обидвоїх злочинців арештовано і їх судитиме наглий суд.

„ПРИМІРНИЙ ЗЯТЬ".

Перед трибуналом окружного суду у Львові відбулася розправа проти Степана Міська, зарібника з Клепарова, обвинуваченого у важкому пораненні своєї тещі. Підчас суперечки зі своєю тещею, Анастасією Стецьків, Місько пробив її з такою силою ножем у плечі, що рукоять лишилася в його руці, а вістря ножа в хребетному стовпі тещі, яка в наслідок того залишилася калікою на ціле життя, бо це спаралізувало обидві її ноги. Суд приняв, що Місько був підпитий у тому часі і тому не здавав собі справи зі свойого вчинку. Міська присуджено на один рік тюрми, даруючи йому на основі амнестії половину кари. Другу половину кари завішено цьому „примірному зятеви" на 5 років.

ПІШЛА ШУКАТИ ФІЛЬМОВОГО АРТИСТА.

Німецька преса розписується про 13-літню дівчину, Ельзу Павке, що пішла шукати фільмового артиста. Тло тієї історії таке: до Шарльотенбурґа заїхав на короткий побут фільмовий артист Люї Тренкер. Одного дня появилися за шибами деяких вистав його фотографії. Багато дівчат захоплювалися його красою, а деякі, сміливіші, відважилися піти навіть до гостинниці, куди заїхав Тренкер, щоби попросити його за автограф. Між ними була теж Ельза, яка, поговоривши з ним кілька слів, покохала його цілим своїм діточим серцем. Цими днями згаданий артист залишив Шарльотенбурґ і виїхав в Альпи, де накручують тепер його фільму. Ельза так затуила за ним, що залишила батьківський дім і пішла хто знає куди. В листі, який залишила, признається, що покохала Тренкера й іде у світ, щоби хоч бути завжди недалеко того місця, в якому буде жити її мрія — фільмовий артист.

СКОЧИЛА В КРАТЕР.

З Токіо повідомляють, що до кратеру вулькану Ошіма кинулася пані Саєт, щоби покінчити з життям. На протязі одного тижня це вже шесте з черги того роду самогубство. Число нещасливців, які в останньому часі кинулися до кратеру того вулькану, переходить уже 30 осіб.

НЕВДАЧА КОНФЕРЕНЦІЇ ДЛЯ РОЗЗБРОЄННЯ ВЖЕ ОЧЕВИДНА

ФРАНЦІЯ ТА ЯПОНІЯ РОЗБИВАЮТЬ УСІ ПЛЯНИ В СПРАВІ РОЗЗБРОЄННЯ ДЕРЖАВ.

ЖЕНЕВА (Франція). — Після того, як здавалося, що більшість держав приняла в основу праць міжнародньої конференції для розброєння плян Мек Донелда, була наступила певність, що ця конференція принесе врешті певні наслідки. Та тепер Франція катеґорично відмовилася припинити дальше будування кріпостей, а також рішучо відмовляється обмежувати свою важку артилєрію, важкі тенки та військову повітрову фльоту. Крім того Франція ще домагається, щоб інші держави ґарантували її недоторкальність метрополії й кольоній та підтримки врazі нападу на неї когоб то не було.

Таксамо Японія рішучо відмовилася приймати якіб то не було обмеження щодо своєї повітрової військової фльоти, а також заявляється за необмежене право повітрових атак на противників. Зокрема Японія підкреслює, що від цього вона не відмовиться так довго, як довго інші держави мають плаваючі бази для своїх повітрових військових фльот. Заява ця скерована проти Злучених Держав, які мають кілька таких плаваючих баз, спеціяльно збудованих кораблів, які возять на собі літаки та звідки літаки можуть відлітати й де можуть осідати. Ці бази призначені головно для оборони Панамського каналу, Гавайських островів та Каліфорнії.

МАТЕРН ЛЕТИТЬ ДАЛІ.

БІЛОВО (Сибір). — Після направи літака й відпочинку американський летун Матерн вибрався далі в свій лет довкола світа. Він каже, що ніякі перешкоди й направи літака йому не перешкодять докончати свій намір. Підчас змушеного злету на землю він малощо не розбив свого літака, бо довелось осідати на зовсім непридатному для цього полю.

Через зіпсуття газолінових рурок у моторі Матерн був так затроєний випарами газоліни, що був майже непритомний, коли вийшов з літака. Він говорить, що навіть не памятає, як осів на землю.

МОРАТОРІЯ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Державний банк оголосив, що від 1-го липня він припиняє виплату деяких приватних боргів Німеччини за кордоном. Це припинення буде тревати так довго, поки банк знову не буде мати в себе стільки запасу золота, що він зможе без шкоди для німецької валюти випускати його за межі держави.

ЕСПАНСЬКИЙ УРЯД ПОДАВСЯ ДО ДИМІСІЇ.

МАДРИД (Еспанія). — Через конфлікт у справі конфіскати майна та обмеження діяльности церкви і її організацій в Еспанії подався до димісії уряд Азани. Премієр-міністер Азана хотів перевести лише реорганізацію свого уряду, але президент републики, Замора, висловив йому своє недовіря й тому Азані довелось уступити.

Конфлікт загострився тим, що папа римський видав енцикліку, в якій зазначено, що вразі прияття закона й заходів проти римо-католицької церкви члени еспанського уряду автоматично стають екскомунікованими з церкви. Сподіваються, що новий уряд буде сформований з таких міністрів, які підуть на деякі уступки для церкви.

ВІДЧИНИЛИ КОРДОНИ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Наказом з Берліна знову відчинено баварсько-австрійський кордон, який був зачинений з наказу місцевої баварської влади. Разом з тим Австрія зносить також обмеження для Німців, які вона поробила у відповідь на німецькі заходи проти приїзду Австрійців до Німеччини.

НІМЦІ ЗАДОВОЛЕНІ З ПОЧВІРНОГО СОЮЗА.

БЕРЛІН (Німеччина).—Вся офіційна Німеччина й населення задоволені з підписання почвірного союза. Німці кажуть, що вони тепер зробили стратеґічний відхід від своїх плянів і домагань на те, щоб розбити пляни своїх противників. Цей почвірний союз дає їм можливість тепер більш конкретно поставити справу ревізії Верзайського мира, що винагороджує їм відмову від домагання рівности зброєння з іншими державами.

Цей стратеґічний відхід на полі дипльоматичнім Німці порівнюють зі своїм відступом над Марною, яким вони зруйнували пляни противника остаточно знищити їх армію.

МІЖНАРОДНЯ РОБІТНИЧА КОНФЕРЕНЦІЯ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Тут розпочала свої праці сімнацята конференція Інтернаціональної Ліґи робітничих організацій. На цей раз вперше беруть участь у конференції представники зорганізованого робітництва Злучених Держав, яких появу на конференції гарячо витали представники робітництва інших 47 держав.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ІНТРА-НАЦІОНАЛІЗМ

По такім великім розголосі, який зроблено в Америці Світовій Економічній Конференції, як і по тім, що панує загальне переконання, що на тій конференції Злучені Держави матимуть перше слово, варто би знати, які ідеї повезла з собою до Лондону американська делеґація, і з чим вона думає там виступати.

Заповідають, що та делеґація заступатиме нову економічну теорію, яка має бути висловом поглядів президента Рузвелта й теперішньої адміністрації, а на ділі є твором економічних дорадників президента, ріжних професорів і економістів, а в першу чергу Реймонда Молія, найближчого дорадника Рузвелта. Ота нова теорія називається: інтра-націоналізм. Вже сама та штучна назва вказує, що це є мішанина, щось посереднє між двома крайностями: націоналізмом і інтернаціоналізмом.

Економічний націоналізм проповідує, що держава може вистарчити сама для себе й вести таку економічну політику, яка їй вигідна, цілком не оглядаючися на інші держави. Менше-більше такої політики держалися Злучені Держави в останніх роках републиканської адміністрації. Та економічний інтернаціоналізм каже глядіти на світ як цілість і дораджує державам жертвувати часово навіть своїми користями в інтересі загального добра.

Інтра-націоналізм, з яким тепер виступає президент Рузвелт, заступає погляди, що першим завданням держави є завести в себе економічний порядок. Тому Злучені Держави кластимуть у першу чергу натиск на те, щоби скінчилися терпіння власного народу, заподіяні економічною крізою. А причиною того терпіння й економічної крізи не є те, що діється поза Злученими Державами, але радше та обставина, що є погані відносини між поодинокими клясами населення. І це треба в першу чергу направити. Значить, треба довести до рівноваги між хліборобством і фабричним промислом, між продуцентами й консументами, між довжниками і вірителями, між коштами продукції й цінами товарів, між працею і капіталом та між заробітною платнею і життєвою стопою.

Іншими словами, треба завести в Америці розумну внутрішню економічну політику. Такесаме повинні зробити у себе вдома й усі інші держави. Щойно тоді, так упорядковані держави повинні держатися засади, що треба жити самому, але й треба дати можність і другому таксамо добре жити. Значить, треба усунути міждержавну вбивчу конкуренційну боротьбу, яка саме наносить усім найбільше шкоди.

Н. Утис.

НЕБЕЗПЕЧНІ НАСТРОЇ.

(Дискусійна стаття, прислана з Европи).

I.

В „Свободі" з 26. квітня 1933 року п. Сновида написав статтю під наголовком „Знов жидівське питання". Стаття написана в такому тоні, що читач помилково може прийти до висновку: „Бий Жидів, ратуй Україну!" Це гасло може прийти на ум читача, бо його старанно поширювала царська Росія серед народу на Україні. Тепер це гасло практикує польська народова демократія, а в Німеччині Гітлер ширить цей фабрикат марки „Made in Russia". З писання п. Сновиди ніби виходить, що Жиди не мають морального права „підносити протест проти насильства" німецьких фашистів над ними. Чому він відбирає Жидам право на протест проти гітлерівського терору? П. Сновида заявляє, що тасама жидівська преса, яка тепер протестує проти „лайдацької Гітлерії", „ні одного разу не писала з обуренням, як... „лайдацька Совдепія" розправлялася з своїми працюючими селянами й робітниками". Далі п. Сновида доказує, що жидівська преса підпирала вивласнення нашого селянства на Великій Україні та жидівську кольонізацію України.

Мені здається, що наперед, заки розвязувати такі величезні справи як жидівська проблема в цілім світі, в СРСР та на Україні, треба стати на ґрунті **фактів** й уникати загальних тверджень. П. Сновида пише про „жидівську пресу", але не каже, що то за преса. Далі: чи жидівська нація є щось одно ціле й однодумне, одного політичного погляду? Ми знаємо, що є Жиди комуністи, соціялісти, є буржуазні сіоністи, є й асимілятори, що пристають до найріжноманітніших партій інших народів, навіть і до партій виразно протижидівських! Валити на одну купу Жидів Л. Троцького, Радека, Гільферділнґа (нім. соціяліст), анґлійського міністра Саймона або бувшого віцекороля Індії Редінґа та Ротшільда — це дуже спокуслива гра, але політично — це безвартісне й шкідливе.

Фактом є, що частина жидівської преси настроєна до большевицького режіму прихильно, але безперечне й те, що друга не менше сильна частина жидівства веде з комуністами уперту боротьбу. Це саме бачимо й у пресі інших народів. Є французькі, анґлійські, німецькі й польські ґазети, прихильні большевикам, а є такі, що комунізм поборюють. Мені доводилось читати в офіціяльній ґазеті партії Пілсудського „Ґазета Польска" в числі з 1. січня 1933 року, як сенатор Мєдзінський писав, що Польща піде слідом за Сталіном, якщо „пятирічка" покаже успіх. Другий факт з українського життя: ще зовсім недавно, лише кілька років перед цим, ундівський дневник у Львові, „Діло", мав редактором п. Федорцева, який був виразним радянофілом. Під його редакцією „Діло" писало такі славословія комуністичній партії, що сьогодня сором ті статті читати. Нарешті маємо цілу низку українських часописів у Галичині, в яких редактори, А. Крушельницький та інші, те тільки й роблять, що кадять ладаном перед комуністичними богами. А ще зовсім недавно п. Панейко в „Ділі" так вихваляв Радянщину, що аж сама редакція „Діла" скривилась.

Коли міркувати по сновидівському, то требаб льоґічно дійти до такого висновку: тому, що є Українці в Галичині, котрі симпатизують з большевиками, то значить усі Українці там — комуністи, й тому вони не мають „морального права" протестувати проти польської „пацифікації" у Галичині, бо чого, мовляв, оті Крушельницькі, Панейки й інші не тільки не протестують проти насильницької колєктивізації, Соловецьких островів і т. д. на Великій Україні, а ще й хвалять політику Сталіна. Цей висновок, як стати на погляд п. Сновиди, цілком з боку льоґічного, бездоганний. Але метода п. Сновиди кульгає саме тому, що вона заводить у політичну практику **збірну відповідальність:** за вчинки поодиноких осіб або ґруп нації карає всіх членів тої нації.

Кульгає стаття п. Сновиди також і щодо **фактів** та їх толкування. Наводить він, наприклад, відомі факти, що німецькі Жиди, стероризовані владою Гітлера, звертаються до Жидів в інших країнах, щоб вони припинили жидівську протестаційну акцію проти фашистівської Німеччини. Пан Сновида вважає цей протест за великий успіх політики Гітлера, бо, мовляв, Жиди шанують тільки силу. Але п. Сновида не запитав себе, чи ті заяви німецько-жидівських журналістів щирі. І коли п. Сновида задоволено зазначає, що жидівських протестів проти Гітлера у самій Німеччині не чути, а тільки за кордоном, то чи це доказ, що жидівство в Німеччині примирилося з тим терором? Також „на всіх язиках все мовчить" і під нагайкою Сталіна: але чи це доказ, що там усі примирилися з режімом большевизму?

Мені здається, що сам Гітлер мусить дуже й дуже чухати собі потилицю з приводу своєї „ґермано-юдейської війни". Бо світове жидівство, відповідаючи на утиски Жидів у Німеччині, ударило в найболючіше місце: **в фінанси та в промисл** німецької держави. Гітлер використав поширений у Німеччині антисемітизм, бо думав так усунути жидівську конкуренцію головнв в торговлі й **дати працю німецьким купцям.** Але цей замах не виплатився, бо бойкот німецького промислу в сусідніх і дальших країнах так підрізав німецьку торговлю, що німецькі капіталісти, пролетаріят та інтеліґенція вже тепер чують на собі згубні наслідки хибної політики Гітлерової партії. Нові й нові фабрики спиняють роботу, нові тисячі робітників лишаються без праці, деякі галузі промисловости стоять на порозі цілковитої катастрофи.

Як показують деякі факти, німецький уряд шукає спосбу порозуміння з Жидами. Мабуть так Гітлерови радить Муссоліні. Італійський диктатор не тільки не робить утисків над своїми Жидами, а навпаки: не перешкаджає їм ставати на дуже визначні становища в державі й у фашистівській партії. Від цього Італія не „ожидовіла", а сам Муссоліні може навіть похвалитися перед світом, що в Італії, мовляв, повна свобода для всяких вір і націй...

(Далі буде).

А. Д.

ЧЕРВОНА АРМІЯ.

(Коротенький огляд).

Большевицькі аґенти при кожних своїх виступах стараються запевнити світ про миролюбні наміри С.С.С.Р. Вони твердять, що Червона Армія має виключно оборонний характер від імперіялістичних змагань своїх близьких і далеких сусідів та призначена для удержання порядку в самому Совітському Союзі. Коли небезпека мине, твердять аґенти Москви, тоді Червона Армія буде перетворена в народню міліцію. Подивімся, скільки правди мають за собою подібні твердження.

Зібрати точні відомости про склад Червоної Армії, про її орґанізацію, розміщення та вишкіл — річ надзвичайно трудна. Большевики вміють берегти свої тайни. Всеєтаки короткі, уривчасті відомости час від часу проскакують за кордон, де появляються на сторінках фахової преси.

Червона Армія складається з основних двох частин: з реґулярної армії та з територіяльної. Реґулярна Червона Армія нараховує в своїх рядах приблизно 530,000 вояків. Крім того до її складу треба ще додати 120,000 військ державної політичної управи (ҐПУ) та 200,000 військ ріжних формацій, що мають окреме призначення (ЧОН). Ці офіціяльні додатки Червоної Армії підлягають з одної сторони ҐПУ а з другої Військовому Комісаріятови й комплєтуються вони з молодих людей, котрі закінчили службу в реґулярній червоній армії. Таким чином реґулярна Червона Армія з її офіціяльними додатками, військами ҐПУ та ЧОН-а, нараховує в своїх рядах разом коло 850,000 душ. Щоб уявити собі значіння цього числа, треба сказати, що підчас проголошення війни Росією в 1914 р. царська армія нараховувала 900,000 вояків. Коли ми візьмемо на увагу, що територія Совітського Союза з відпадом Польщі, Фінляндії, прибалтійських країв, Бесарабії тощо значно зменшилася, то вийде, що сучасна Червона Армія у відсотковому відношенню до території не тільки що дорівнює попередній царській, але й перевищує її.

Другою складовою частиною Червоної Армії, або скорше — резервуаром її доповнення і вишколу, **є армія територіяльна.**

За своїм характером територіяльна армія почасти нагадує нам бувші козацькі військові формації. Комплєтується вона, як сама назва каже, за принципом територіяльности. Тому, що реґулярна Червона Армія не в стані охопити й перепустити через свої ряди всеї скількости населення, що підлягає військовій службі, завдання ці припадають на армію територіяльну. Треба мати на увазі, що військовому призовови в Совітськім Союзі підлягають щорічно 1,250,000 чоловіків. Реґулярнаж армія може річно вмістити всього лише 260,000 душ. Таким чином вишколенням і военною підготовкою цеї решти населення, що підлягає військовій службі, займається армія територіяльна. Щоб нам ясно було, яким темпом поступає мілітаризація населення СССР, то не треба забувати, що військові дисципліни та муштра провадяться в усіх школах ріжних ступнів у СССР. Крім того учні вищих шкіл та технік обовязані прослухати 180 годин річно теорію військової штуки й після цього скласти іспити. Практичні вправи відбуваються окремо. Коротко сказавши, в СССР нема здорового чоловіка, який не мусів би щонайменше два місяці відбути військову службу. Про мілітаризацію жіноцтва, яка так поширюється в СССР, за браком місця й відповідних матеріялів говорити тут не будемо.

Орґанізація Червоної Армії.

Вся Червона Армія зорґанізована системою трійки: в полку — три курінї, в курінї — три сотні, в сотні — три відділи і т. д. На чолі полку стоїть його командир. А при командирі в більшости випадків — полковий комісар. У полках, якими командують випробувані комуністи, політичних комісарів більше не призначують. Даді йде — штаб полку. В пішому полку, крім трох курінів, є ще й команда кінних стеж, команда звязку, скорострільна, мінометна, легкої артилєрії (12 гармат), частини: санітарна, політична, клюб і інше. Подібно до цього зорґанізовані й інші військові частини: кавалєрія, артилєрія та технічні відділи.

Дуже велику увагу звертається на розвиток техніки в Червоній Армії. Пересічно в СССР припадає на 1,000 душ 6 до 7 гармат. В цьому відношенню Червона Армія стоїть нарівні з армією французькою. Повітрова фльота СССР підлягає безпосередньо Военному Совітови. В свойому складі вона числить 2,200 літаків. Всі машини й мотори виробляються у самому Совітському Союзі. Авіяційних заводів є 47. Заняті в них 150,000 робітників. Всіх чинів авіяції є 50,000 осіб, пільотів 5,000 осіб.

В СССР працюють для військових цілей 17 заводів, які виробляють лише трійливі ґази. В сучасний мент один з цих заводів випродуковує їх стільки, скільки підчас війни ипродуковували в Росії за той самий час усі заводи разом.

Склад Червоної Армії такий: стрілкових дивізій 21, окремих кавалєрійських 4, піхотних 81 (216 піхотних полків), кавалєрійських бриґад 30, (88 кавалєрійських полків), полкових артилєрійських дивізіонів 71 (258 батерій), полева артилєрія 21 дивізіонів (189 батерій), панцирок 7 полків, тенків 32 баталіони.

Для підготовки командного старшинського складу Червоної Армії, крім спеціяльних курсів і відділів при вищих школах, головним чином при техніках, в Совітському Союзі є: піхотних старшинських шкіл 15, кавалєрійських 4, артилєрійських 7, інжинірних 3, й інші.

Реґулярна Червона Армія розміщена по 8 округах Совітського Союза. В залежности від політичного та стратеґічного характеру тої чи іншої округи, розміщено певну скількість Червоної Армії. Так, наприклад, у Ленінґрадській окрузі розташовано 2 корпуси військ, у московській — 3, в Білоруській — 4, в Українській — 5 корпусів і кілька окремих частин кавалєрійських та значна частина військ ҐПУ, в Приволзькій — 2, і т. д.

Закінчуючи наш коротенький огляд, можемо сказати, що Червона Армія є найулюбленішою дитиною совітської влади. Такуж саму вагу звертає совітська влада на армію територіяльну. На утримання останньої, не дивлячись на те, що вона розміщена, так би сказати, вдома, влада витрачує 60% у порівнанню з армією реґулярною. Узброєння, вишкіл і апровізація Червоної Армії відповідає всім ви-

Гліб Лазаревський.

ГЕТЬМАНЩИНА

(Проф. Дмитро Дорошенко. Ілюстрована історія України 1917 — 1923 р.р.).

(20)

Пвстання ширилося надзвичайно скоро, майже зовсім не зустрічаючи собі опору. Українські військові частини переходили до національного війська. 20 листопада національне військо вже було під Києвом, і Київ тоді було би вже взято, якби не „Велика салдатська рада" німецького війська; вона була склала з національним військом договір про невтральність, але гетьманський уряд виплатив цій раді міліон карбованців (авторови цих рядків самому довелося взяти документи з приводу цього у військовому міністерстві 15-го грудня 1918 року), і Німці — ніби й невтральні — не допускали національного війська до Київа.

Ось через що боротьба за Київ „затяглася", бо по правді жадного опору майже не було; російські офіцири, що ще залишилися на Україні, не бажали битися, надіючись, що ось-ось прийде військо Антанти, про що майже що дня оповідав знаменитий консуль Ено, і знищить усіх цих „бандитів".

За цих днів облоги Київа там було надзвичайно урочисто поховано кількох офіцирів, нібито замордованих від „петлюровцев".

Але, як виявилося потім, трупи вбитих підчас бою кількох офіцирів, уже по їх смерти, було спрепаровано в такий спосіб, що вони мали вигляд дійсно замордованих. І це не помагало; ніхто не хотів іти на фронт, усі воліли втікати з Київа.

І найвойовничішим з усіх оборонців Київа, здається, був міністер внутрішніх справ, Кістяківський, що по кілька разів денно обіздив фронт.

„При такому стані річей оборона Київа ставала все більше безвиглядною" (стор. 423).

Дійсно, щож залишалося в Київі з Української Держави? Один гетьман, та й той зрікся її самостійности!

І треба поставити йому на великий плюс, що він, людина військова, великої особистої хоробрости, зі славетним бойовим минулим, не взяв сам участи в военних подіях проти українського народу.

Гетьманський уряд спробував викликати для безпосередніх переговорів полковника Коновальця, що стояв на чолі осадного корпусу; при чому, коли той автомобілем під білим прапором їхав через Святошин, офіцирська дружина ґенерала Кірпічова захопила його ніби в полон і хотіла покінчити з ним, як з „бандитом"; ледви пощастило це припинити. Ці переговори Коновальця з Дорошенком, зрозуміло, не дали жадних наслідків.

Дня 13-го грудня 1918 року Німці, що вже не бажали лишатися далі на Україні, знову заявили національному війську про свою тепер уже справжню невтральність. Нечисленні російські офіцирські загони зараз же опустили ввесь фронт і 13 грудня ввечері зібралися до будинку колишньої Центральної Ради, поклали зброю й здалися на ласку переможця, а національне військо почало вступати до Київа.

„Тоді гетьман, бачучи, що надходить кінець, і бажаючи припинити дальше пролиття крови, рішив відмовитися від влади й на швидку руку написав своє зречення. Воно було сформуловане в коротких словах:

„Я, Гетьман усієї України, на протязі семи з половиною місяців прикладав усіх своїх сил, щоби вивести край (?) з того тяжкого становища, в якім він перебуває. Бог не дав мені сил справитися з цим завданням, і нині я, з огляду на умови, які тепер склалися, керуючись виключно добром України, відмовляюся від влади. 14 грудня 1918 року, м. Київ. Павло Скоропадський" (ст. 424).

Для більшої „точности" слід зазначити, що в даному разі зовсім непотрібне було „бажання припинити дальше пролиття крови", бо зранку 14 грудня його майже вже зовсім не було: оборонці Київа вже фактично не існували. І лише щось з 30 осіб з інструкторської школи старшин залишалися узброєні при гетьманському будинку, та й то через те, що їм зранку 14 грудня було наказано зачекати, поки не дійдуть до гетьманського будинку військові частини Антанти, що ніби вже висадилися на залізничому двірці (це дані окремої слідчої комісії при штабі Осадного, а потім Січових Стрільців, корпусу, на чолі якої стояв автор цих рядків).

В першій годині в полудне з гетьманського будинку виїхала переодягнена, закутана висока чоловіча постать. Падав невеличкий сніг. Постать ця проїхала повз покопані тут же на Інститутській вулиці, біля самого будинку, шанці з дротяними загорожами, де стояли кинуті на ласку гармати та кулемети, і проїхала нечищеними, засипаними снігом вулицями.

Чи згадувалося їй тоді, як чудового квітневого ранку вона вперше виходила з цього будинку і яким блискучим здавалося тоді майбутнє; скільки надій покладалося на нього?

На одній з малолюдних тоді вулиць ця постать зникла.

А ще трохи згодом останні оборонці гетьманщини, побачивши, що в будинку вже абсолютно нікого нема й нічого ще не знаючи про зречення гетьмана, поскладали зброю й розійшлися по своїх помешканнях у Київі.

. . . .

Гетьманщина скінчилася.

Великі можливости надавано було гетьманови Павлови Скоропадському, та не умів він, чи то дійсно не зміг, з них скористати. Хоч і взяв він гетьманську булаву не за згодою всього українського народу, хоч і поставилася до нього навіть більша частина народу зразуж майже ворожо, алеж від нього цілком залежало це змінити, це виправити.

Негайні, цілком тоді своєчасні, потрібні земельні реформи, добра місцева адміністраційна влада, що відповідалаб духови українського селянства, пригорнулиб йому прихильність цієї наймогутнішої верстви українського народу; негайне утворення національного, хоч може й не дуже великого, але міцного війська, зразуб зміцнило Українську Державу й поставилоб її, цілком консолідовану, навіть по поваленню Німців, в іншому світлі перед державами Антанти.

І всі ці реформи, ці міроприємства, цілком дотримуючись на Україні українськогож національного напрямку, він мав би змогу запроваджувати цілком спокійно під охороною наймогутнішого німецького війська, на зразок якого та за допомогою інструкторів якого, він би й утворював українське військо.

(Кінець буде).

могам модерної військової науки та техніки. Як і кожна армія, так і армія совітська приготовлена на випадок військових чинів оборончого і зачіпного характеру, а вже найменше має вона тенденцію для перетворення в народню міліцію.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗІЗД УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ.

Читаючи в „Свободі" проект д-ра Кібзея щодо зїзду українських лікарів підчас Українського Тижня на Світовій Виставі в Шікаго, заставило мене подумати, чому би й наші адвокати не могли відбути подібного зїзду в Шікаго в тім самім часі. Нас уже є велике число. Розкинені по всіх більших містах Америки. І скорше чи пізніше мусимо зорганізуватися. Отже чому не використати такої прекрасної нагоди, яку маємо цього року?

Адвокатська професія завжди грала поважну ролю у суспільнім житті. І наші адвокати повинні теж відограти поважну ролю в наших українських змаганнях. Кождий адвокат, силою своєї професії, є лідером у своїй громаді. Та для загальні справи треба спільного розуміння і консолідації сил. Це можна осягнути лише через організацію адвокатів, яку можна би заснувати на такім зїзді.

Я вірю, що всі наші адвокати зацікавляться цею справою і зголосять свою участь у зїзді. На мою думку, ініціятиву і приготування до цього повинні зробити шікагоські адвокати, прим. Б. Пелехович, котрий уже давніше поробив звязки з нашими адвокатами. Однак, щоби не завдавати комусь великого труду, пропоную, щоби кождий сам голосився з проєктами і рефератами. Добре було би, щоби хтось в кождім стейті занявся організатором такого зїзду. Я радо занявся би тим у своїй околиці.

Отож апелюю до моїх товаришів адвокатів, щоби розвели дискусію над цею справою. І коли більшість поставиться до цього прихильно, то берімся за діло.

Адв. Михайло Радик,
401 Broadway, New York City.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШІКАГО, ІЛЛ.

Твори Архипенка в Українськім Павільоні.

Колекція творів Архипенка, виставлена в Українськім Павільоні, притягає до себе все більшу та більшу увагу відвідувачів Світової Вистави. Хоч, як відомо, Павільон ще й не отворений офіціяльно, в більшости шікагоських газет вже появилися довші статті, в котрих критики обговорюють різьбу нашого славного артиста з просто таки незвичайним захопленням. Різьба Архипенка становить зовсім нову школу на своїм терені. Так як ґотицький стиль, або єгипетський, або грецький, становлять, кождий з них, свою окрему цілість, так і стиль Архипенка є цілістю сам у собі. Модерна скульптура в Европі зачинається від Архипенка. Його вплив панує над цілим сучасним напрямом у різьбарстві. Суть творчости Архипенка полягає в тім, що він не копіює природи, а старається віддати в камені, бронзі, чи глині духовий бік життя людини, її почуття, враження та переживання.

Більшість головних музеїв в Европі посідає твори Архипенка, як також кілька його творів вже є в посіданню американських музеїв. **Яких 200** різьб нашого славного артиста є по приватних колекціях Америки.

Архипенко родився 1887-го року в Київі. В 1908 році він виїхав до Парижа, де був тринацять літ. Потім перебував по інших осередках Европи, а тепер мешкає в Ню Йорку. Підчас свого перебування в Парижі був активним членом Української Громади.

В четвер, дня 8-го червня, Український Товариський Клюб міста Шікаго влаштовував в Українськім Павільоні бенкет на честь цього нашого славного земляка.

По офіціяльнім відкриттю Українського Павільону, яке має відбутися вже за кілька днів, Архипенко відїде до Каліфорнії, де буде влаштована вистава його творів. Вистава буде мати місце в 12 ріжних містах по черзі. По скінченню вистави п. Архипенко поїде на ціле літо до Мілз Каледж (Каліфорнія), де його запрошено на лекції з модерної різьби та малярства.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поїздка Головного Організатора ОДВУ.

Отсим проголошуємо, що нашим заходом розпічнеться з днем 11-го червня ц. р. поїздка Головного Організатора ОДВУ, адвоката Теодора Свистуна з Філаделфії, Па., по українських громадах в Америці.

Український націоналізм у свойому невпинному поході доверший діла підбою американської України. Національний сентимент, розбуджений у масах нашої еміграції, треба тепер зафіксувати в організаційні форми. Теперішня ситуація вимагає якнайтіснішого контакту Центральної Управи ОДВУ з нашим громадянством. І тому власне поїздка Головного Організатора ОДВУ якраз під цю пору являється для націоналістичної справи необхідною конечністю.

Головне завдання організатора Т. Свистуна в часі поїздки буде виголошування відчиту на тему „Шлях до волі через національну революцію", а також відвідини відділів ОДВУ для скріплення їх та полагодження багатьох організаційних справ.

Але найголовнішим завданням поїздки буде започаткування масового організування української молодіжи в націоналістичну організацію.

За наміченим нами пляном (який ми вже вислали до громад), організатор Т. Свистун буде обїжджати Америку на протязі наступних трох місяців та відвідає 65 громад, виключаючи ті, до котрих можна ще загостити припадково. Тому, що плян поїздки є зачеркнений на таку широку скалю, в цілі переведення його конечним є для нас мати повні і співпрацю не тільки самих наших відділів, але й усіх тих численних громад, котрі вичисляємо в нашому пляні. Тому просимо всіх Українців вичислених нижче громад, зокрема тих, до котрих ми віднеслися письмом та вислали пляни, щоби ці — в імя добра націоналістичної справи та сціплення нашої еміграції біля Великої Ідеї Українського Націоналізму — дали нам усю потрібну поміч і співпрацю в переведенню цеї поїздки.

Як усі попередні поїздки наших відпоручників, так і ця, не матиме за головну або й виключну ціль — погоню за грошевими фондами, але матиме вона організаційний та пропагандивний характер. Тому, ми сподіваємося, що заходами місцевих зарядчиків відчитів будуть відбуватися на відчитах грошеві збірки на визвольну боротьбу, громади не повинні глядіти на відчити у себе з боку „можливих" фінансових невдач, бо тут іде більше про успіх моральний.

Понижче подаємо маршруту поїздки, а всі вже підготовані громади будуть опісля проголошувані в „Свободі" групами, в формі оголошень, за якими просимо слідити. На бажання можемо вислати кожній громаді проєкт летючки, яку можемо також друкувати в Ню Йорку, однак тільки на замовлення.

Найважнішою річчю, яка заважить на успіху поїздки, є, щоби всі по одержанню від нас письм відповіли нам якнайскорше, про що дуже просимо, та подали всі бажані інформації. А найбільше просимо про це ці громади, в котрих відчити мають відбутися ще перед 3-тим Зїздом ОДВУ, тобто перед 24-тим червня ц. р.

Громади, котрі відвідає організатор у часі поїздки, є слідуючі (згідно з порядком маршрути):

В червні: Честер, Па.; Алентавн, Па.; Трентон, Н. Дж.; Перт Амбой, Н. Дж.; Картерет, Н. Дж.; Пасейк, Н. Дж.; Ню Гейвен, Конн.; Бостон, Масс.; Провіденс, Р. Ай.; Гартфорд, Конн.; Ню Бритен, Конн.; Ансонія, Конн.; Нюарк, Н. Дж.; Джерзи Сіті, Н. Дж.; Ром, Н. Й.; Ютика, Н. Й.

В липні: Трой, Н. Й.; Сиракюз, Н. Й.; Оборн, Н. Й.; Рочестер, Н. Й.; Бофало, Н. Й.; Найагара Фолс, Н. Й.; Клівленд, Огайо; Дітройт, Міш.; Шікаго, Ілл. (і околиця); Милвокі, Віс.; Москіґон, Міш.; Гренд Репидс, Міш.; Ленсінґ, Міш.; Гемтремк, Міш.; Толідо, О.; Акрон, О.; Кентон, О.; Йонґстави, О.; Ембридж, Па.; Мікіз Ракс, Па.; Пітсбурґ, Па.

В серпні: Карнеґі, Па.; Ню Кенсінґтон, Па.; Ботлер, Па.; Балтімор, Мд.; Вилмінґтон, Дел.; Редінґ, Па.; Маганой Сиʼті, Па.; Мек Аду, Па.; Нантікок, Па.; Скрентон, Па.; Вилкс Бері, Па.; Бинґгемтон, Н. Й.; Елмайра, Н. Й.; Геркімер, Н. Й.; Литл Фолс, Н. Й.; Амстердам, Н. Й.; Коґус, Н. Й.; Олбані, Н. Й.; Годсон, Н. Й.; Порт Джервис, Н. Й.; Йонкерс, Н. Й.; Джемейка, Н. Й.; Ню Йорк Сіті; Бабилон, Л. Ай.; Асторія, Н. Й. (Можливо, що додасться ще кілька громад).

Центральна Управа ОДВУ.

—o—

ДЖЕРЗІ СІТИ, Н. ДЖ.

На допомогу безробітним.

Дня 2. червня відбулися в Українськім Народнім Домі наради в справі допомоги безробітним Українцям з Джерзі Сіті, Н. Дж.

Були заступлені слідуючі організації: Відділи 175 і 3 „Провидіння", парохія св. Петра і Павла, Укр. Демократичний Клюб і Жіночий Відділ Укр. Дем. Клюбу, Дарахівщина, Амер. Укр. С. і А. Клюб, Від 170 У. Н. Союза, Сестр. Неп. Зач. Діви Марії (гора міста) і хор ім. Лисенка.

Всі погодилися з тим, що треба дати поміч всім потребуючим, безробітним українським родинам у Джерзі Сіті. А зробити це треба тому, щоби наші громади і люди не падали на дусі. Треба теж ратувати бідні діти безробітних людей, щоби нужда не зводила їх з праведного шляху і не звертала до злочинства.

По дискусії рішено покликати до життя „Український Запомоговий Комітет" (Organized Ukrainian Relief Committee of Jersey City).

Комітет цей буде вибраний на загальних зборах всіх брацтв і товариств, клюбів і парохії. Збори будуть оголошені в „Свободі".

Думка, щоби рушити справу допомоги безробітним, виринула на надзвичайних зборах Тов. св. Петра і Павла, від. 3. „Провидіня".

В. Ваґнер.

Д-р Володимир Ґалан,
комнд. батерії 5/4 У. Г. А.

ПРОТИНАСТУП 4 (ЗОЛОЧІВСЬКОЇ) БРИГАДИ У. Г. А.

(Причинки до історії батерії полевих гармат 5/4 У. Г. А.)

(1)

Весною 1919 р. занимала 4 золочівська бригада боєвий фронт від Брухович по Винники включно. Дня 15. квітня ворог нічю прорвав наш фрон в Лисиничах, заняв Чортівську Скалу і Винники та розбив залогу 12 куріня. До повного пролому боєвища не допустили батерії групи „Південь" 4 Гарматного Полку, а саме батерії: 1/2 і 2/4, розложені в Винниках, батерія 3/4 в Чижках, та батерія 5/4 в Підбірцях.

Всі ворожі наступи на Підбірці відбито силами батерії і розбитків піхоти. За цю оборону підборецького відтинку одержала батерія 5/4 почесну назву „Батерії Смерти".

В той день батерія в Підбірцях мали двох вбитих, одинацять ранених і двох пропавших (мабуть попали в полон).

Для зясування цеї події надається найкраще довірочний наказ з 4 бригади ч. 344, з дня 17 квітня 1919 р., в якому кажеться:

„Зате з великим признанням підносить команда бригади діяльність наших гармашів. Усі батерії стріляли зараз і добре. Нераз були батерії перед пішими частинами і, не відходячи далі стріляли; нераз ішли пушкарі під проводом своїх старшин як піхотинці на стежі і в наступ; нераз сама артилерія удержувала фронт. Ось взірець і доказ на це, що треба і що можна осягнути. Дуже добрий був також телефонічний звязок.

„В Лисиничах оставився телефоніст 12 куріня. Коли вже все розбіглось, він одинокий до останньої хвилі інформував команду бригади про ситуацію і відійшов до Підборець одно на виразний приказ бригади. Осередня „Київ" функціонувала взірцево. Важний день 15 квітня с. р. хай буде для усіх відділів відстрашаючим доказом, але і заразом взірцем, як дуже уважно і пильно треба дбати про службу на позиціях в ночі, а особливо над ранком, як важною є охорона стежами, дижурними старшинами і підстаршинами і відповідні алярмові сигнали. Всі команди предложать до 48 годин по одержанню цього наказу внески на відзначення всіх старшин, підстаршин і стрільців, які особливо визначилися в цих боях, і яким треба завдячити, **що з невдачі не вийшла катастрофа.** За точне і совісне виконання цього наказу відповідають команди курінів, батерій та сотень.

„О. Луцький, сотник, шеф штабу; С. Шухевич, отаман, комнд. бригади".

Після одержання підмоги в силі двох курінів піхоти бригада старалася заняти протинаступом утрачені позиції. Дня 16 квітня ми вправді заняли старі позиції в Лисиничах, та Чортівська Скала осталася в руках ворога. Піхота заняла нові укріплення в Підбірцях, а нічю батерія 5/4 одержала наказ відступити до Миклашева.

Наказ 4 Гарматного Полку оп. ч. 164/5. з дня 17 квітня:

1) лінія нових позицій бригади: до Полтви від півночи як давніше. Потім лісок на північ від Лисинич, верхи на захід від Підборець, горби 284, 269—Діброва-Чижки.

2) ліве крило бригади наряже харчі в Куровичах, муніцію в Гаях. Праве крило набіре харчі і муніцію в Борщовичах.

Лясковський, сотник, комнд. полку.

Ця лінія не була дуже догідна і тому її вирівнано. Ми залишили Підбірці і тоді фронт проходив від Підбірець, через Унтерберґен (Діброва) на захід від Миклашева, до Каменополя. Там ставили окопи і дротяні загороди. Батерія 5/4 заняла позицію в Миклашеві, за цвинтарем, біля дороги до Борщович, а друга чета (дві гармати) заняла позицію на горбі 278 (біля Каменополя) в отвертім полю.

Коли на Великодні Свята, дня 20 квітня, Поляки зробили сильний наступ на Чижки, наш випробований курінь сот. Газдейки і всі батерії відбили його з великими втратами для ворога. Зокрема чета батерії 5/4 з Каменополя розгромила своїм огнем збірні ворожі точки в Винниках та не допустила їх запасних частин до Чижок.

Дальші події на нашому боєвищі характеризує дуже добре довірочний наказ бригади ч. оп. 274/15 з 27 квітня:

1) Команда бригади висловлює повне признання 11 куріневи за чуйну службу і відбиття ворожого наступу на Малехів дня 26 ц. м., залозі Чижок 10 куріневи за бравурне відбиття наступу на Чижки 26 і 27 квітня с. м. і 4 Гарматному полкови за визначну допомогу в кождім з тих наступів.

2) В останніх днях являються ріжні особи з ворожої сторони, навіть інженири, висланні ворогом для шкідливого ділання. Звертаючи на це увагу, припоручаємо негайно скріпити охорону важних мостів і залізничих обєктів, притягаючи для цього в потребі і місцеве населення. Команди курінів і стаційні команди мають донести до дня 2 травня про зарядження в цій справі.

3) Останні бої доказали, що найбільшою забезпекою фронту є—зприводу слабого пересічного вишколення піших доповнень — **пушки і скорострілы.** Приказується курінним командантам подбати, щоби в скорострільних сотнях мати найліпших і найпевніших людей підстаршин та командантів. У власнім крузі ділань подбають команданти курінів про дальший вибір і вишколення—при скорострільних сотнях, доповнень до своїх скорострілів. Командант вишколу скорострілів вибере собі якнайскорше з вишколу в Глинянах і Львівської сотні в Пикуловичах по 10 стрільців для вишколу. Батерія 9/4 дістане з корпусної команди скорострілі Кольта з лентами і муніцію в заміну за Льюїса.

4) Польський полонений каже, що в понеділок, 28 квітня, має бути польський наступ на Ясниська коло Брухович.

5) Ворожа ситуація перед лівим крилом: 5 полк леґіонерів має бути змінений незабаром іншим львівським полком. Ворожі скорострілі є коло Г. Г., на захід від Чижок і на Лісничівці в лісі. Артилерія їх знаходиться в Маєрівці чотири гармати, звернені на Підбірці, Сороки, Малехівці. Дві пушки в молодім садку у лісничого Романівського, з напрямі на першу Вульку і горб 356. Дві гармати, з довгими дулами, далекобійні, є на Личаківській рогачці. Дальших 4 гармати є коло броварні Бруна. Команда ворожої залоги міститься під залізничим шляхом, за костелом, в хаті бувшого заступника громадського начальника, Курчака. В день найбільше Поляків коло парового млина перед Винниками, а також багато їх громадиться через Вайнберґен, німецький цвинтар, Жупанський ліс до Чортівської Скали.

6) З розвідчих звітів видно, що Поляки стягають війська для задержання Львова. Боєві сили горячково працюють над укріпленням міста, щоби задержати не лише Львів, але щоби зі Львова мати вихідну точку для офензивних плянів, головно на місто Жовкву. Між ними заряджено бранку до 50 літ без ріжниці народности. Молодих до фронту, старших до воєнних робіт. Обсаду Львова і нагляд над бранцями замінено познанськими формаціями.

Луцький, сотник, шеф штабу; Шухевич, отаман, комнд. бригади.

Як бачимо, наші команди були добре поінформовані про наміри ворога і ми готовилися цей наступ відбити.

Дня 28 квітня прийшла нова „ластівка" з команди 4 полку в формі довірочного наказу:

Ми завважили вчера в першім домі Лисинич (коло 13 години) вісьмох польських старшин, які оглядали наші становища на висоту 284 і на північ від Лисинич, а відтак пішли на Чортівську Скалу. В 21 годині почали наші батерії острілювати ворожу артилерію у Львові. Наші стежі запримітили незвичайну чуйність противника. Ворог забезпечує свої позиції сильними дротяними перегородами. Ворожа артилерія острілювала з Підзамча в ночі село Грибовичі, а тяжкою батерією з Цидателі острілювала наші батерії. Потім без змін.

Ласковський, сотник, комнд. полка.

Ворог не дармо острілював свої батерії на Грибовичі, бо вже ранком 29 квітня чета батерії 5/4 з Каменополя зголосила велику боєву акцію. Рев гармат і тарахкотіння скорострілів залунали по всій рівнині на півночі від Каменополя, а до цього долучувалося жемчіння ворожих літаків та розрив кинених ними екразитових бомб.

(Далі буде).

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов.. Запорозька Січ, від. 367, повідомляє місцевих і позамісцевих своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться у вівторок, 13 червня, в годині 7.30 ввечір. Проситься всіх членів явитись на мітінґ, бо маємо важні справи до полагодження. Делеґат здасть справоздання з конвенції У. Н. Союза. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Суспендованих членів проситься вирівнати свої довги, щоби були приняті наново. Хто з членів хоче виміняти стару грамоту на нову, про проситься принести стару грамоту на мітінґ. Члени котрі ще не мають своїх дітей вписаних в У. Н. Союзі, проситься вписати сего місяця, бо то є для вашої власної користи і ваших дітей. — Микола Сорохтей, предс.; Сидор Андріїв, кас.; Дмитор Сподарик, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що мітінґ відбудеться в пятницю, 16 червня, в годині 7-мій вечір, в клюбові йгали, 29 Джексон ул. Обовязком є кождого члена прибути на цей мітінґ. — Г. оСкала, предс.; В. Мандзій, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НА ЯПОНСЬКИХ МАНДАТОВИХ ОСТРОВАХ.

Перед війною острови Маріяни, Кароліни та Маршальські належали до Німеччини. Коли Німеччина програла війну, на основі верзальського трактату признали мандат над цими островами Японії. Після того, як Японія виступила з Ліґи Націй, проголосив японський уряд злуку з японською державою.

Одна німецька журналістка вибралася відвідати ті острови. Вона всіла в Шанґгаї до корабля, щоби поїхати до міста Джалюіту на Маршальських островах. Зараз у першій японській пристані, Наґасакі, прийшли до її кабіни два японські полісмени. Спиталися чемно, куди вона їде та що думає робити на островах. „Гват ар юр імпрешенс ебавт ди айлендс?" Журналіска відповіла, що ще не має ніяких вражінь, бо ще там не була. „Гват ар юр антісипейшен?" поправився полісмен і додав, що вона чейже знає, що передше ті острови належали до Німеччини, й певно думає, що там за Німців було ліпше, ніж тепер за Японців. Журналістка відповіла Японцям, що як буде вертатися з островів, то може зможе відповісти на це питання.

На островах багато туземців іще й тепер знають німецьку мову. В Паляв чула ця журналістка, як молоді хлопці-тубземці говорили по німецьки. В Джалюіті прийшли до неї дві туземки, щоби почути німецьку мову, якої не чули від закінчення війни. Вони навчилися німецької мови в місійній школі за німецької влади.

Найбільшай остров із ґрупи Каролінів це Понапе. Найбільше місто на Понапі зветься Кольонія. Там є японська управа й головний осідок місій. В Кольонії є чимало японських крамниць, які заманюють туземців до купна приманчивих, дешевих і поганих товарів ріжного роду. Все дають їм наборг, а добродушні туземці купують. А як мине реченець, японський купець предкладає туземцеви рахунок на кількасот єнів. Довгу туземець самособою не всилі ніколи заплатити. Тоді віритель забирає довжникови його землю, а коли довжник уже безземельний, мусить працювати для Японця. Так туземці помало попадають у довги, убожіють і перемінюються у невільників. Уже майже всі туземці в Понапо тижко задовжені. **Це японська політика.**

Також примусова робота та великі податки даються в знаки туземцям. **Кожен Понапієць мусить працювати для японської влади три місяці на рік, отже на місяць майже тиждень, при будові доріг, мостів, насипів і т. п. і за це не дістає нічого. Крім того мусить іще платити податки. За німецької влади кожен працював 14 днів на рік і тоді вже не потребував платити податку.**

Другим наміром японської влади є **зяпонізувати туземців.** До того служать передовсім школи. Діти мусять у школі навчитися японської мови. Молодші туземці говорять теж по японськи незле. Навіть мусять діти мучитися японським письмом. А **рідної мови не вчать дітей туземців у школі зовсім, ні читати ні писати.** За німецької влади діти вчилися насамперед рідної мови, читати й писати латинською азбукою. Колиб деякі розумні батьки не вчили самі своїх дітей, то ніодна дитина не вміла би ні читати ні писати в рідній мові.

На кораблі „Казуґа Маре", що ним журналістка їхала до Понапе, бачила вона дві 17-і 18-літні панапські дівчата, що вчилися сім літ у Японії. Тепер вони мали бути в Понапе першими туземними вчительками з японською освітою.

Японці виявляють теж свою силу строгим режімом. **Ввели як кару биття. Биттям вимушують теж зізнання, мучать при слідстві (викручують пальці).**

Як на це дивляться туземці, годі чужинцеви знати, бо вони бояться говорити на цю тему. Всеж один туземець сказав тій Німкині: „Я жду на Німців. Не можу жити серед Японців". До неї приходили жінки й мущини та допитувалися, чи скоро вернеться на їх острови німецька влада.

Та передовсім годі довіряти туземним полісменам. Часто вони зраджують рідних братів, бо до того їх змушують Японпонці. Японська влада надала була й цій журналістці такого полісмена, що говорив дуже добре по анґлійськи. Посилали теж його до господині, щоби вивідувався, що Німкиня робила вдома. Як вибралася на прогульку до невеличкої місцевости Ант, зараз вечером прийшов японський полісмен до полісмена-туземця та випитував докладно, чи Німкиня фотоґрафувала, скільки фотоґрафій зробила, що фотоґрафувала, чи не рисувала мапи Ант?

ВІДОЗВА
ДО ВСІХ ГРОМАДЯН ДОБРОЇ ВОЛІ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ В АМЕРИЦІ.

Виділ читальні „Просвіти" в Ожанні, борючися з невідрадними обставинами на полі освітнім, постановив звернутися до своїх братів в Америці з горячим закликом піддержати справу нашої читальні.

В році 1924 засновано у нас читальню „Просвіти". Тому, що читальня не мала (і до цеї пори не має) своєї домівки, діяльність читальні не могла розвинутись як слід, а крім того вона мала й має ріжних ворогів, які в кождім місці ставили й ставлять їй перешкоди. Домівку для читальні, Виділ мусів винайняти й досить дорого платити за неї. Ця обставина зіпхнула нашу читальню на тори спочинку. Тепер в часах нашого народнього лихоліття й загальної господарської руїни, в часах, коли рішається доля народів, тяжко нам жити в темноті, бо народ без просвіти, без культури, без історії, попадає вічно в неволю до культурніших народів і коротає свій вік в сталому поневоленню й пониженню.

Та рада і ратунок є. Нам треба вчитись, освідомлюватись, власне на це й повстали в нашім краю читальні „Просвіти", котрі мають на меті зрівнати наш народ з народами інших свідоміших країв. Освідомлююча праця мусить відбуватись гуртом, т. є в читальнях. Тому, що в нас такої читальні нема й ми самі не в силі її побудувати, то просимо вас, дорогі брати, нам помогти!

Справді й в Аермиі тепер нема гаразду, одначе при добрій волі та охоті знайдеться в кождого кілька центів, щоб пожертвувати їх на таку добру ціль. Пожертви просимо присилати на руки голови читальні, Прокопа Кашицького.

Виділ читальні згори складає вам, дорогі жертводавці, якнайщирішу подяку й тішиться надією, що може колись ми пристосуємось до слів нашого поета Тараса Шевченка: „В своїй хаті своя правда і сила і воля!"

В Ожанні, дня 29. травня.

За Уряд читальні „Просвіти" в Ожанні:

Прокіп Кашицький, голова;

Роман Томашівський, секр.;

М. Ґрицько, скарбник.

До повищого заклику прилучає свою просьбу і місцева кооператива „Згода":

Заряд: **М. Дзівота, М. Ґрицько, П. Кашицький.**

СВОБОДА ДУМКИ В БОЛЬШЕВИКІВ.

Большевицька влада, як відомо, дуже старається, щоби заграничні туристи винесли з СРСР якнайкраще враження. У звязку з цим оповідають таку анекдоту, а може й правду. Трапилося, що гурток заграничних туристів розмовляв з большевицьким провідником про свободу слова в СРСР. Провідник доказував чужинцям, що в СРСР може кожен говорити, що хоче. „А ґазети?" — „Ґазети в нас дозволені лище комуністичні. Одначе на зборах свобода слова повна". Туристи сказали, що хотілиб узяти участь у якихсь большевицьких зборах. Провідник їм це обіцяв, а на другий день повів їх до якоїсь салі, де було може з 300 слухачів. Гостей посадили в першому ряді. На підвищення виступив бесідник, що зовнішнім виглядом зовсім подобав на „буржуя". Бесідник говорив: „Горожани! Не вірте нашій владі. Сталін веде країну до голодової катастрофи... Пятилітка не вдалася. Мусимо дбати про те, щоби всі горожанські верстви мали у владі своїх заступників. Мусимо протестувати..." Туристи своїм вухам не вірили. Такі підбурюючі слова в серці СРСР! Зглядалися на слухачів. Та ці сиділи спокійно, начеб уже привикли до подібних слів. Провідник триюмфуючо говорив: „Тепер ви переконалися, що свобода слова в нас повна!" Туристи хоч-нехоч притакнули. Щойно як відходили, запримітив один із них, що на будинку, в якім відбувалися протестаційні збори, був напис: „Захист для глухонімих".

— Слухайте, Дмитре, чи то правда, що ви купили собі старий залізничий ваґон і живете собі в ньому як у хаті?

— А правда, — відповідає Дмитро.

— І ви вдоволені з нього?

— Ще гірше ніж вдоволений, — подумайте, управа залізниці продала мені акурат ваґон, на якому написано: „Для некурців!"

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(62)

Одного разу почули сильний свист, що доносився здалека. Незабаром ізза скель зявився молодий вояк. Побачивши його, Мараль сказала Тарзанови: „Це Томар. Ось тепер ми довідаємось новини про Карба". Скоро молодий хлопець опинився серед площі селища. Кругом нього збіглися мужчини та жінки, щоби почути вістку про Карба. „Карб уже підходить сюди!"— голосно оповістив молодий вояк. „Вони ведуть сюди найкращу дівчину Зораму!"

Скоро зпоза скелі появилися яких двацять вояків. На їх чолі йшов ватажок Карб. Він був високого росту, сильний у мязах. Вся його постать була повна сили й відбивала в собі звичку панувати. Його гарне лице псували лише маленькі злісні очі та тонкі, мстиві й хитрі губи. Очі й губи відбивали якнайліпше на собі риси його характеру. Тарзан зміряв очима від голови до пят Карба, бо почув, що це зявився його ворог.

Далі Тарзан побачив, що один з вояків вів на шнурі дійсно красуню дівчину. В дівчини руки були звязані за спиною, бо, видно, вона не хотіла коритися своїй долі. Тарзан признав, що люди справді мають рацію, називаючи її найкраснішою дівчиною Зораму. Голова племени, Еван, приняв урочисто всіх своїх вояків, а особливо Карба. Він був задоволений з гарної дівчини, якої доля мала рішитися пізніше. Карб розповів докладно про свою виправу та ловецькі пригоди.

Скінчивши розмову, Карб побачив Тарзана: „А це хто? Що це за чужинець і ворог тут!?" — грізно крикнув він. „Чому ви не вбили його й досі? Ось я його зараз убю!" Він вихопив ніж і був готовий кинутися на Тарзана. Еван грізним окликом спинив його. „Ти не можеш сам рішати цього, Карбе. Коли хочеш, я скличу раду всіх вояків та старшин і на ній буде рішено, що робити з ним. Він не є нашим ворогом!" Карб заклявся бути непримирним ворогом отсього чужинця.

